

'VAN MUSEUMBIBLIOTHEEK NAAR KENNISCENTRUM?'

Amsterdam, 27 mei 2003

Op 27 mei 2003 organiseerde Simin, de Sectie Informatieverzorging Musea in Nederland¹, een onderdeel van de Nederlandse Museum Vereniging (NMV), haar voorjaarsdag in samenwerking met het KIT Tropenmuseum² te Amsterdam. Traditioneel zijn deze bijeenkomsten verbonden met een actueel thema dat op die dag verder wordt uitgewerkt. Daarbij komen zowel de theoretische kant als de meer praktische aspecten aan bod, deze laatste in de vorm van geanimeerde workshops.

Simin verenigt de Nederlandse museum-medewerkers die zich bezighouden met de registratie van museumvoorwerpen en museale bibliotheekcollecties. Daarbij vervult zij al ruim 25 jaar de rol van 'aanjager van en voorlichter over de museale collectieontsluiting'³.

De veranderingen waaraan de museumbibliotheek de laatste jaren onderhevig is, stonden dit jaar centraal. Het thema was: 'Van museumbibliotheek naar kenniscentrum?'. Het betreft vooralsnog een vraag, geen vaststelling. Vanuit de constatering dat de bibliotheekwereld drastisch verandert en dat de bibliothecaris steeds meer informatiebemiddelaar wordt, stelde men de legitieme vraag of die veranderingen zich ook voordoen bij de informatievoorziening in musea. Welke plaats en functie heeft een museumbibliotheek of kenniscentrum dan in een museum? En wat moet precies worden verstaan onder dat begrip.

Blijkbaar leeft deze problematiek ook op het veld. Bijna 120 informatieprofessionals uit Nederland en Vlaanderen waren naar Amsterdam gekomen om hierover ideeën uit te wisselen. Veel deelnemers waren afkomstig uit museumbibliotheken maar er was ook een grote opkomst van verantwoordelijken voor educatie, presentatie of publiekswerking.

Volgens **Diana Franssen**, hoofd van de wetenschappelijke bibliotheek van het Van Abbemuseum⁴ te Eindhoven, en **Willem Jan Renders**, hoofd van de dienst educatie en interpretatie, had de recente verbouwing annex nieuwbouw van het museum geleid tot een herdenken van de functies van de diverse

afdelingen. Het management besliste om de museumbibliotheek voortaan de spil te laten zijn van het informatiebeleid van het museum. De redenering was dat de bibliotheek en het archief vroeger zorg droegen voor het residu van de museumwerking maar dat zij nu vanuit hun informatie-expertise als initiators zaken kunnen aansturen. Dat de museumbibliotheek een initiërende en faciliterende rol krijgt die essentieel verbonden is met de centrale werking van het museum, vertolkte zich ook in de locatie van de bibliotheek. Waar zij zich gewoonlijk 'ergens achteraan' in het museum bevindt, ligt zij nu vlak aan de publieksingang, achter glazen wanden onmiddellijk zichtbaar voor de bezoekers. De sprekers interpreteerden het begrip 'kenniscentrum' duidelijk als een verruimde en meer openbare werking van de museumbibliotheek.

Eerde Hovinga, sectormanager van het Instituut voor Beeld en Geluid te Hilversum⁵, vertelde dat in zijn instelling gekozen werd om de verantwoordelijkheid voor de bibliotheek onder te brengen bij de afdeling Klanten. De instelling is een samenvoeging van de collectie van het Nederlandse Omroepmuseum, en diverse kleinere collecties. In 2006 gaat het Instituut open. De bibliotheek wordt dan een onderdeel van het nieuwe studiecentrum Beeld en Geluid.

Marijke Naber, hoofd publiekszaken van het Teylers Museum te Haarlem⁶, gaf een korte uitleg over de opvattingen achter de bouw van Zaal I, een multimediale publieksruimte vooral gericht op de jeugd. Het grootste deel van haar presentatie ging op aan een (tijdrovende) demonstratie van het educatieve computerspel over de collectie dat specifiek voor het museum was ontwikkeld. 'Kenniscentrum' werd hier begrepen als een multimediale plek waar een beperkt doelpubliek op een zeer toegankelijke manier informatie aangeboden krijgt over de eigen objectcollectie.

In de namiddag werden vijf workshops aangeboden. Ondergetekende volgde de workshop over 'Collecties en aanbod van een kenniscentrum/museumbibliotheek', die werd geleid door **Vincent de Keijzer**, hoofd Informatie van het Gemeentemuseum te Den Haag⁷. Er werden vooral ervaringen uitgewisseld en eigen cases besproken die gingen over het al dan niet samenwerken met de

afdeling collectieregistratie in een museum. Daarbij was de kernvraag, volgens de begeleider van de workshop, hoe een museumbibliotheek zich in de toekomst als onderdeel in het museum zal profileren. Gaat het management uit van een taakopvatting waarbij de bibliotheek een afzonderlijke afdeling blijft met desnoods een uitgebreider takenpakket, of kiest men voor een meer geïntegreerde werking waarbij de bibliotheek opgaat in een samenwerking met de afdeling museaal collectiebeheer/-registratie. Mij lijkt dat de beide mogelijkheden elkaar niet noodzakelijk uitsluiten. In de afsluitende discussie gaven de begeleiders een nogal schetsmatige samenvatting van hun workshop.

Uit de bijeenkomst bleek alleszins dat het begrip 'kenniscentrum' een vlag is die bijzonder veel ladingen dekt. Veel mensen projecteren op een dergelijk buzz-woord hun eigen wensen, wat de samenwerking en professionalisering niet echt bevordert. Wat wél duidelijk werd, was dat de museumbibliotheken zich intens aan het bezinnen zijn over hun interne taakinvulling. Dit is een tendens die Geert-Jan Koot, de bibliothecaris van het Rijksmuseum, in 2000⁸ in dit tijdschrift al uitgebreid in kaart bracht. Taboes rond samenwerking in de eigen instelling raken overwonnen. De geïsoleerde museumbibliotheek is stilaan niet meer van deze tijd. Ten minste in Nederland. Nu Vlaanderen nog.

Saskia Scheltjens

Museum Moderne Kunst Oostende (PMMK)

PMMK-Bibliotheek

E-mail: saskia.scheltjens@west-vlaanderen.be

NOTEN

1. Simin, Sectie Informatieverzorging Musea in Nederland, www.simin.nl
2. KIT Tropenmuseum, Amsterdam, <http://www.kit.nl/tropenmuseum>
3. Voort, Jan P. van de, *SIMIN 1977-2002: een kwart eeuw museale collectie-ontsluiting*, (2002), <http://www.simin.nl>
4. Van Abbemuseum, Eindhoven, <http://www.vanabbemuseum.nl/nederlands/index.html>
5. Instituut voor Beeld en Geluid, Hilversum, <http://www.beeldengeluid.nl>
6. Teylers Museum, Haarlem, <http://www.teylersmuseum.nl>
7. Gemeentemuseum, Den Haag, <http://www.gemeentemuseum.nl>
8. Koot, Geert-Jan, *De museumbibliothecaris als informatiestrategie*, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 76 (2000) 6; p. 12-19.